

نورک پوری

نورک ادبیاقلری مرکزی هیئت طرفندہ نشر اولتور.

جلد ۳

شباط ۱۹۲۶

نومرو ۱۶

بلغارستانده تورانيزم فكري

اون سكزنجي عصرده بالقان شيه جزيره سنده كي بلغارلر ، برچوق سيلردن دولايي ، وباخصوص فنار بطريقخانه سنك غيرملايشدير مك پوليقيهي نقيجه سي اوله رق ، دينه بيلير كه ملي دويغولريني غيب ايتمشديلر ؛ مذكور عصرده بلغاراسي بك نادرايشيديلوردی . بلغارلر كندی كنديلريني ، خريستان ، رعيه ، كاوور لفظندن مغلط اولان « قاوور » ديه تسميه ايدرلردی ؛ شهرلرده يشايوب دهدها منور صاييلانلر ايسه وجدانلري هيچ صيقلمادن ، نمونيتله ، وحق غرورله كنديلريني « روم » عد ايدرلردی .

بلغارلرك « رنه سانس » مبدأی صاييلان ۱۷۶۲ سنه سنده ، « يائيسي » نامنده منور بر بلغار (اسلاو بلغار تاريخي) سرلوحه سيله بلغارلره بر تاريخ تاليف ايتمشدی . « يائيسي » بواثرنده بلغارلري كندی مليت اسملريني تلفظ ايتمكدن چكيندكلى ايچون بك آجي سوزلرله ققييح ايدور ، واوئلره « اي عقلسزلر ، ايچون كندی مليتكزدن چكينور ، نيچون بلغار ديه تسميه ايدلديككزدن چا ايديوروروملك دسيسه كارپولتيقه لرينه تابع اوليورسكز؟ » ديه خطاب ايديوردي [۱] بو كتاب دها اويانيق بلغارلرك روحلرينه بك بويوك بر تاثير اجرا ايتمكه بلغارلرك ملتلريني طانيمه لرنده بويوك بر عامل اولدى . فقط كتابك سرلوحه سندن دخی آكلاشيله جنى وجه ايله كرك يائيسي و كرك اونك اون طقوزنجي عصرده كي معقبرلى بلغار لفظنه اسلاو مفهومى وضع ايدرلردی ؛ بلغار واسلاو آدى اونلر ايچون عيني معناني افاده ايدردي .

روسلك بلغار استقلالنى تأمين ايدمككزيه اجرا ايتدكلى ۹۳ سفرندن

[۱] شهاب الدين المرجانيك كندی ملتته « مستفاد الاخبار » ده كي خطاييله مقابله ايديكز :

(ت . ي .)

صكره ، برنوع متدارلق حسي نتيجهسي اولمق اوزره بلغارلرده اسلاويزم حياتي دها فضله تقويه بولمىدى . كرك روحايلر ، كرك سياسيلا و كركسه عالملا هر نه وجه ايله اولورسه اولسون روسلره قارشو اسلاويزم حياتلريني غلنا اظهار ايتمك رقايتنده بولونويورلردى .

فقط كرك توران افطلى اولان « بلغار اسى » كرك اونلرك اسكى پادشاهلرينك اسم وعنوانلري (قوروم خان ، اومورطاق خان ، اومارخان ، آسان خان ، ابوان شيشمان [۱]) بوتون بونلره مماثل توران اسملري بدرجهيه قدر بونلرك مى وجدانلريني تعمير ايدىوردى .

بعضى اسلاو و بلغار مورخلري بومى وجدان آجيسى كيده روم بيلمك ايچون يدنجي عصرده طونه نهريني كچوب بالقانلرده حكومت تأسيس ايدن بلغارلرك پك اهميتسز بر اقليتدن عبارت اولدقلى حقنده برطاقم صنعي نظريات ترتيب ايتديلر بوتون بونظريات ، كويا تورك بلغارلري ، تعمير ديكرله (آسپاروخ بلغارلري) آرقالرنده هيچ بر مادي اثر بر اقادقلى سينه استناد ايدىوردى .

مع مافيه كچن عصر ك نهايتلرنده بلغار خانلرينك پايتختى اولان دلى اورمانك (آب اوبا) كوي جوادرنده بويوك سراى ومعبد خرابه لري اوزرلرته وروم لسانيله يازى حك ايدلمش برطاقم ستونلر بولوندى . بوتون بو خرابه زار ، دوقوزنجي عصر اورتهدننده بلغار حكمدارى اولان اومورطاق خاندن قالمشدر . رده روم لسانيله يازيلر حك ايدلمش اولان ستونلرك پارچه لرنده روم لسانته هيچ بكمزده مين برطاقم اشارتلا بولدى كه بونلره بلغار و اسلاو عالملاي لايقيه اهميت ويرمه ديلر . بوتون بو وقعه لر بلغارلرك وجدانلريني آزچوق حر كته كتيرومك لازمكلىر كن ، اسلاويزم مؤرخلرينك ساخته نظرياتى تاثيريله بلغارلر كنديلري اودرجه اونوتمشديلر كه مذكور اثرلر لازمكلان تاثيرى اجرا ايدمه ديلر . مع مافيه پان اسلاويزم يولتيقه - جيلرينك فعاليتى نتيجهسي اولارق بلغارلرك اوغرادقلى نكبتلردن ويدكلري

[۱] ابوان شيشمان اداره سنده بولنان بلغاريا ممالكى ۱۳۹۳ سنه سنده عثمانلى توركلري طرفندن فتح ايدلى .

ضرر به لردن سکره ، یا کلش ملی دویغولری وجدانلرینی محضور ایدرک کندی کندیلرینه : - بز کیمز ؟ بزیم یو فاجعه لره سوق ایدله مزه سبب نه در ؟ دیه برچوق سوال ایراد ایتمه لری پک طبیعی ایدی . و بوسواللر صوروله یه باشلادی . تمام بو صیره لرده ایدی که بلغارلرک فکرلرینه وحشیانه لرینه دیکشکلک کتیره جک درجه ده بعضی وقعه لر وقوع بولدی :

ایکی اوج سنه دنبرو مجارستان حکومتی طرفندن محضا تورک - تاتار بلغارلری زمانندن متباقی قالان خرابه لرک آراشدیریلوب یقیع ایدلمسی مقصدیله بلغارستانه « که زافه هره ، اسمنده بر مجار عالمی کوندرلمشدی . بواشده متخصص اولان و بو خصوصده بوتون قوتلرینی صرفدن چکیمه یه مومی الیه ، بشنجی عصرده هنوز قفقاسیاده بولنان بلغارلرک ، مجارلره مدینت آشیلری تلقیح ایله دکلری حقنه برطاقم اثرلر یازدقدن سکره اومورطاق خانک زمانندن قالمه ستونلرده کی اشارتلرک تتبعنه قویوله رق ، اشبو اشارتلرک تورک بلغارلرک حرفلرندن باشقه برشی اولدیغنی و بو حرفلرک عینی زمانده کول تکین کتابه سنک حرفلریله هونلرک واسکی مجارلرک حرفلرینه تمایله مطابق اولدیغنی کشف ایتدی .

اشبو کشفیاتنی هنوز نشر و اعلان ایتهدن مومی الیه بلغارلر ایچون فوق العاده اهمیتی حائر بولنان بروقه یه مصادف اولدی :

عصرلردنبرو شمنی سنجاغنک « مادارا » کوی جوارنده برطاقنک یوقوشنده کی قیالقه محکوک بر سواری هیکلی قالمش دوریوردی . بلغار ونمسه عالملری ، بونی بالقانلرک برچوق برلرنده تصادف ایدیلرکلن ترا کیالیردن قالمه بر سواری هیکلی اولدیغنی عد ایتدکلرندن « ترا کیا سواریسی » عوانیله تسمیه ایتشدیلر . بالآخره بعضی نمسه ، له وچک اسلوواق عالملرینک و باخصوص مجار عالمی اولان « کهزا - شوبقا » نک ۱۹۱۷ سنه سنده کی تدقیقاتی نتیجه سی اولارق مذکور سواری هیکلنک ترا کیالیرک اثری اولمه بوب بالعکس اسکی تورک بلغارلرینک تعبیر دیکرله آسپاروخ بلغارلرینک اثری اولدیغنی تعیین ایتدیسه ده ، کتابه لردن آنجق برایکی کله یی اوقونه بیلدی ؛ نه هیکلک کیمه عائدیتی ونه ده دیکر کتابه لرک کله لرینک قرائتی ممکن اولامدی .

پروفه سور (که زافه هر) ، کندیسندن اول کلان عالمردن دها بویوک قطعیتله
 بوسواری هیکلک اسکی بلغارلرک اثری اولدیغنی و بوهیکلک دوقوزنجی عصر بو
 آنده حکم سورن بلغار حکمدارلرندن قوروم خانک هیکلی اولدیغنی کشف و تعین ایتدی .
 قوروم طقوزنجی عصر باشلرنده حکم سورن بر بلغار خانک اسمیدر که ، بوخان
 زمانک برطاقم شدتلی قانونلر وضع ایدوب بیزانس ایمپراطوری اولان نیکفوری
 بویوک بر اهزامه اوغراتمشدی . دها صکره اللی بیک سواری ایله بدی قله اوکنه
 قدر کلش ، هر نه قدر بیزانسلر دسیسه کارقله اونی محو و نابود ایتمکه چالیشمشلر سه ده
 قوروم بینه اولری قطعی هزیمته اوغراتمغه موفق اولمشدی . قوروم ، بلغارلرک
 نظرند ، جیتلک ، شدت و جسارتی تمثیل ایتمکده در بواسم ، بوتون بلغارلرک قبلنده
 حیرت و حرمت و عینی زمانده اسکی تاریخچه قارشو بویوک بر محبت اویاندریر .

ایشته بوکابناء شیمدی یه قدر (تراکیا سوارسی) دیه آنیلان ، اثر ، قوروم
 خانک هیکلی اولدیغنی شایعه سی بلغارلر آراسنده برهیجان اویاندردی . بوهیجان
 نتیجه سی بلغار حکومتی دخی مومی الیه (که زافه هر) برطاقم بلغار عالملری ،
 رساملر ، و فوطوغرافیلر ترفیق ایدرک ، و چوق بو کسکده بولنان هیکله یکریمی
 بش مترو بو کسکلکندن بر اسکله قورودورارق هیکلک اطرافیه تدقیق ایدلمسه
 یاردیم ایتدی . بر سناک سعیدن صکره مومی الیه بحار پروفه سوری ، بلغار پروفه سوری
 غوسپودین قاجاروف معادتیله مهم نتیجه لره دسترس اولدی ؛ و بو نتیجه لری ، بر قاج
 آی اول صوفیه ملی موزه سی (مادار سوارسی) عنوانلی بر کتابله نشر ایتدی .
 بالآخره تورکیه عالملری ایچون دها فضله معلومات و بر مک تصورنده بولونمقله برابر
 شیمدیلک کشفیات حقنده مختصر معلومات و بر مکله اکتفا ایدیورم :

مادارا سوارسی ، اوزرینه چیقلمسی غیر ممکن اولان بوغرائیت قیاسی اوزرینه
 اللی مترو مربعی مستوی بر ساحه اورته سنده حک ایدلمشدر . سواری بالذات بلغار
 خانی (قوروم خانی) کو سترمکده در . اسکی تورک اولوسلرینک عادتق اوزره اوزون
 صاجلی و قفتانه مشابه بر نوع البسه کیمشدر . صاغ ایله حیوانک دیز کیننی طوتمقده ،
 صول النده ایسه قدح شکند . بر جسم بولتمقده در . هیکلک صاغ طرفنده اوقله

اورولمش، جان چکیشن بر آرسلان بولنیور، آتک آرقه سنده ایسه برتازی قوشوبور.
هیکلک اطراف و قشندہ رسمی لسان صاییلان روم لسانیلہ جوریلشدر .
مرور زمانہ پک زیادہ خسارہ اوغرایان بو کتابہ لردہ (کہ زہ قہہر) برجوق
کلمہ لری او قومغہ موفق اولمشدر . بو کلمہ لر آراسندہ بر قاچ یردہ « قروم » اسہ
(کہ قوروم تورک لفظندن مغلط) تصادف ایدلدیکی کبی ، « تا کریدہ بولش
خان » (تہ فتوی آر خون) ، « بابام قروم » ، « اومورطاق » (قرومک اوغلی کہ
بوہیکای باباسی نامنہ اورکز ایتمشدر) ، نیکفور (قروم طرفندن مغلوب ایدیلان
پیزانس ایمپراطوری) « ایمپراطور لہ تون دشمنلری محو ایتدیلر » ، « قاو خان
کشین » ، (کشین = کچوک) « کوزل بر آشمہ دیمہ ویردی » ، (آشمہ =
ایچمہ) ، « دیمہ = یمہ » ، یمک ، ؛ دیمک بویوک بر بانکہ ویاخود ضیافت
ویرمش اولدیغنی ذکر ایتک ایستہ یور . « ۹۵۰ آلتون دیناری قافخانہ ویردی »
جملہ لر یلہ بونلرہ مماثل بلغار تاریخی ایچون پک بیوک اہمیتی حائر دیگر جملہ لر واردر .
آوروپادہ و بو ہیکل جسامتندہ کتابہ بو کتابہ یہ مشابہ و ہیکلمرہ هنوز تصادف
ایدلہ مشدر ؛ وقتک مروریلہ خسارہ اغرایان اشو سواری و آت ، عجبتاندہ
نقش رستم و نقش رجب (۲۲۷ - ۶۳۵ سنہ سنک) ساسانی ہیکل لرینی آکدی ریور .
یالکز شووار کہ صنعت نقطہ نظرندن مادارا ہیکلی داہا یوکسک بر موقع احراز
ایدیور ؛ دہا جانلی و عادتاً طبیعتلہ ممتاز بر حالہ در .
شمی سنجاغنک « آب اوبا کوی جوارندہ بولنان واسکی پلیسقادہ تسمیہ اولنان
اسکی بلغار پاتختنک جوارلرندہ حفریاتہ دوام ایدلمکدہ در . بو حفریاتدن دہا باشقہ
اہمیتی اثرلرک میدانہ چیقا جنی قوتلہ امید ایدلمکدہ در .
سویلہ دیکمز وجہ اوزدہ بوتون بو کشفیات بلغار عالم لرینک و منورلرینک
اسکی تورک بولغار اثرلرینہ نظر دقتلری جلب ایتمشدر . بوندن رسنہ اول بلغار
محررلرندن روسنہ اسمندہ بریسی ، « اومورطاق خلک خرابہ لری اوکندہ
عبادت » عنوانی مقالہ سندہ شو صورتلہ افادہ مرام ایدیوردی : افسوس ! آب اوبا کوی
جوارندہ اومورطاق خاندن قالمش بویوک اثرلرہ نظر ایدرکن نیچون اویلہ فوق العادہ
برقوتہ مالک دکلم کہ طرنوہ دہ کی بلغار خرسستیان دورندن قالہ اثرلری طوبراقہ

اورتوب اولکیلرک عظمتنی سکتهدن قورتاراما یورم . . .
 بالاده عرض ایتدیکنمز عامللردن باشقه بلغارلرک تورانیزم فکرینه دوشرو
 ذهنیترینی تبدیل بولنده اهمیتدن تازی اولمایان ایکنجی بروقهده لسان مسئله لری
 مادیاتنه دائر بر اثرک نشریدر .
 معلوم اولدینی اوزره حال حاضرده بلغارلر اسلاو لسانیله تکلم ایدیورلر .
 اشبولسان دوقوزنجی عصرده (۸۶۶) سنه سنده یزانسیلردن خرستیانلغک قبولی
 و دین کتابلرینک اسلاوچه ترجمه ایدلمسی ایله تورک بلغار لساننک فعللری مهم
 بعضی دکیشکلکله وجوده کتیرمشمسهده اک نهایت اسلاو لسانی غلبه چالارق
 اصل تورک بلغار لسانی اهمیتسز قالمش و یواش ، یواش اهل ایدلمشدی . نهایت ،
 اودرجه اهل طرفه کیدیلدی که خالص بلغار لسانی اسلاو لاشه رق بلغار تورک
 لسانی عادتاً هیچ مثابه سنده قالمش کیدر .
 بو وقعه ، بلغارلرده تورانیزمی انکار ایدن اسلاو طرفدارلری ایچون اک
 قوی بر دلیل ایدی : فصل که فرانسه حکومتی تشکیل ایتش اولان و آلمان جنسندمه
 بولان فرانقلر شمدیکی فرانسز لساننده بزقاج یوز آلمان کلمه سنک بولونمسنه سبب
 اولمشدر ، اکر اسپاروخ بلغارلریده اهمیتسز براقلیتده بولونماسه یدیر ، البته
 شمدیکی بلغار لساننده اهمیتلی ایزلر براقه جقلردی .
 شمدیکی بلغار مورخین و لسانیوننک « و منه لین » « ایر جک » « درینوف » کی
 اکثریسی اسلاو و بلغار مورخلرینی تقلیداً شمدیکی بلغار لساننده هیچ بر تورک
 تانار بلغار کلمه سی قالمادینی ادعاسنده بولونویورلر .
 فقط اسلاو طرفدارلری ، تراکیا سواریس منشا ی حقنده یا کلدقلری کی لسان
 خصوصنده دخی یا کیلیورلر . بولغار عامللرینک بویله بریا کلش یوله یوروملرینک سببیده
 بوتون مسئله لره صرف اسلاو کوزلکبله باقه لرندمه و کندی لسانلرینی ایجه تدقیق ایتمکسزین
 صرف اسکی اسلاو مورخلرینک سویله دکلرینه کوره دوشونجه لرندن ایلرو کلیور .
 بو خصوصده استثنا تشکیل ایدن پروفه سور دوقتور ایوان شیشمانوف و معلم
 ایوان مانولوف افندیلردر .
 مانولوف افندی ، ۱۹۱۲ سنه سی « تورک یوردی » نده انتشار ایدن « بلغارلرک

تورک تانار قومندن نشأت‌بری ، عنوانی اثریله تورکیه‌ده طایتمشدر .

پروفه‌سور دوکتور ایوان شیشمانوف افندی ، وندن یکریمی‌سنه‌مقدم بلغارستان معارف نظارتی مجموعه‌سنده‌کی « اسکی بلغارلرک منشای حقنده‌کی ، اثرنده‌هرنه‌قدر بلغارلرک تورک تانار منشاندن اولدینی حقنده اوزون اوزادی‌یه تاریخی ولسانی بحثلرده بولندی واسکی کلیسا اسلاو لسانندن بعض تورک تانارکله‌لرینک صوقولش اولدینی کشف ایتدیسه‌ده تورک لسانلرینه اساسیله واقف اولامدیغندن مسئله‌نی دها ایلرویه یوروتهمدی . وقتیه پروفه-تورک طلبه‌سی بولنان و اونک توران مسئله‌لری حقنده‌کی یازیلردن تشویق کورن ایوان مانولوف افندی ۱۹۱۷-سهنده بلغارلرک « اوشنی بودهم » نام مجموعه‌سنده (بلغارلرک اورال آلتای منشأری) سرلوحه‌سی ایله ر اثرنشر ایتدی . بواثرده اسپاروخ بلغارلرینک آرلنی ادعاسی محرر اساسلی تاریخی دلیلارله جرح ایدوب شمدیکی بلغار لساننده حرثاً قالمش برچوق اسکی اسپارخ یعنی تورک بلغار کله‌لربی اورتهمقوبدی .

بو حال پروفه‌سورلر آراسنده بویوک رتأثیر اجرا ایتمشدر . ۱۹۲۳-سهنده مومی‌الیه .. « شمدیکی بلغار لساننده » اسپاروخ بلغار اثرلری ، نامیه باشقه بر اثردها نشر ایتدی . بواثری بلغار معارف نظارتی کتاب شکلنده بوتون مکتبلرک کتبخانه‌لرینه توصیه‌ده بولوندی . بواثرنده مانولوف افندی اسپارخ بلغارلردن قالمه دها برچوق لغتلرله ضرب مثلر کوسترمکده دو . افندی مومی‌الیه بونوع کلماتی میدان چبقارمقله اسلاو طرفدارلرینک الک‌صوک و بویوک دلیلنی ده قوتدن دوشورمشدر . امیدایدرزکه « که‌زه‌فه‌هره ک آرکشولوژی و تاریخی و ایوان مانولوف افندی فیلولوژی ساحه‌لرندکی فعالیتلردن چیقان نتیجه‌لر بلغارلری اوزون سنلردنبرو کندق ملتارینک منشای حقنده‌کی غفلتلردن اویاندیروب ، ملتلردن چکینه‌ملریه دائر پائیس طرفندن براقیلان وصیق دیکله‌هرک ایلروده حقیقی معناسنده بلغار ، یعنی تورک تانار اولدق‌لرینی اعترافه سوق ایده‌جکدر .

بلغارستان ، ۱۸ کانون ۱۹۲۵